



# VESTNIK

## PROSVETNIH ZVEZ



### XXIX. občni zbor Prosvetne zveze.

Dne 27. oktobra 1927 se je vršil redni obč. zbor Prosvetne zveze. Ta dan se je zbralo 63 delegatov raznih društev, na čelu jim prevzvišeni gospod knezoškof ljubljanski, ob pol 10 v Akademskem domu. Predsednik dr. Mohorič otvori občni zbor ter toplo pozdravi navzoče, zlasti g. škofa dr. Jegliča, kateri z vso vnemo podpira naše prosvetno delo. Nato preide na dnevni red. Ker je bil potek obč. zbora objavljen v »Slovenca« z dne 28. oktobra, zato podajamo tu le kratko tajnikovo in knjižničarjevo poročilo ter sklepe občnega zbora.

Tajnik, kaplan Zor, poroča:

Delo Prosvetne zveze v letu 1925/26 se je vršilo po smernicah, katere so začrtale resolucije, sprejete na prvi prosvetni skupščini v avgustu leta 1925.

Ker se danes polaga račun o našem delu, zato je umestno, da najprej pogledamo, v koliko so se omenjene resolucije izvršile. Prva resolucija je naložila zvezi nalogo, da skrbi za stanovsko izobrazbo našega ljudstva. V ta namen je sestavila za preteklo in bodoče leto program obveznih predavanj, med katerimi je vedno tudi predavanje o stanovski delavski in kmetijski prosveti. V preteklem letu je bilo v društvih 92 stanovskih predavanj. Za delavska društva pa sta se vršila dva socialna tečaja z 20 predavanji. Na obeh prosvetnih dnevih, tako v Št. Vidu nad Ljubljano, kakor v Št. Vidu pri Stični je bilo predavanje o stanovski izobrazbi. Udeležba na prosvetnih dnevih je znašala nad 6000

oseb. Na pobudo Prosvetne zveze je izšlo tudi več člankov o stanovski izobrazbi v naših listih, zlasti so tej resoluciji zadostili kmetijski dnevi v Mariboru.

Druga resolucija se je glasila, da je treba naše organizacije versko poglobiti. Tudi to resolucijo je Prosvet. zveza upoštevala in v ta namen pripravila 62 verskih predavanj s 1800 slikami. Dalje je preskrbela 6 ver. filmov. Na iniciativo Prosvetne zveze je bil 25. marc posvečen našim materam. 86 društev in odsekov se je odzvalo povabilu in priredilo prav toliko prireditev, ki so vse veljale materinstvu. Teh prireditev se je udeležilo do 20.000 oseb in to na en sam dan. Ob tej priliki se je odzvalo 16 listov, časopisov, prošnji Prosvetne zveze, ki so prinesli 48 člankov razprav in pesmi. V letu 1926 je bilo 157 verskih predavanj s 4700 slikami. 14 društev se je v pretekli seziji posvetilo Kristusu Kralju.

Tretja resolucija je naročila Prosvetni zvezi, naj poživi in reorganizira Slov. kršč. žensko zvezo. Ta resolucija se je uresničila 2. februarja, ko se je vršil I. občni zbor Slov. kršč. ženske zveze, ki si je naredila nalogo, da zbere statistiko ženskih organizacij in pripravi vse potrebno za gospodinjske tečaje.

Četrta resolucija govori o ustanovitvi Kat. vrhovnega sveta. To je združitve vseh organizacij, ki so zgrajene na načelih kat. shodov. Prav ta resolucija je bila najtežje izpeljiva. Stalen odbor za

Kat. shode se je opetovano bavit na sejah in sestankih s to resolucijo. Prav v zadnjem času se je izpolnila tudi ta resolucija, kajti posamezne central. organizacije so že pristale na to in izvolile svoje zastopnike v odbor Slov. kat. nar. sveta. Upanje je, da bo celoten odbor sestavljen še ta teden. Slov. kat. nar. svet bo vodil pri nas podobno delo, kakor ga vodi pri sosednih narodih katoliška akcija. Prosvetna zveza je torej naloženo nalogo izvršila.

Poslovno leto 1925/26 šteje letos le 11 mesecev. V tem času je imel odbor 29 sej, poleg tega še 8 sestankov in posvetovanj. Prosvetno zvezo so zastopali posamezni odborniki v 36 slučajih. Opravilni zapisnik izkazuje 2902 tekoči številki. Prejetih je bilo 1938 dopisov, odposlanih 2016. Razposlalo se je dalje 1500 okrožnic in letakov. Odboru v pomoč deluje tehnični odsek, kateri je izvršil v preteklem letu več načrtov za društvene domove in odre. Osnoval se je dalje potovalni odsek, ki je v preteklem letu sodeloval pri dveh romanjih in ki ima v bodočem letu v načrtu več romanj in potovanj v tuzemstvu in v inozemstvo. Po statističnih podatkih šteje Prosv. zveza 205 društev. Pristopilo je v preteklem letu 5 novih društev, med njimi Kat. starešinstvo. Izstopila je le Kat. del. omladinska organizacija »Krekova mladina«. 166 društev je poslalo statistične podatke. Članov štejejo ta društva 12.040, med temi 5424 moških in 6616 ženskih. Društva so priredila 557 predavanj, dalje 359 skioptičnih predavanj in 71 filmskih, večinoma zdravstvenih. Gledaliških predstav je bilo 610. Ugotovilo se je, da so plačala društva 25.000 Din taks, od države niso prejela nikake podpore. Prosvetnih večerov je bilo 86. Izletov 35, med temi dva romar. vlaka z nad 1000 udeleženci. Raznih prireditev 114. Društva so imela 814 odborovih sej. Delovanje se je vršilo po 218 odsekih. V društvih je 72 pevskih odsekov, ki so priredili 61 pevskih prireditev, 58 dramatičnih, 27 ženskih, 19 gospodarskih, 14 dobrodelnih, dalje 28 tamburaških zborov, 11 godb na pihala in 6 orkestrrov. Društva imajo

117 knjižnic s 33.983 knjigami, izmed katerih se je prebralo 27.382. Društvenih domov, ki so večinoma last cerkve, je 110. Denarni promet v društvih je znašal nad 2.000.000 dinarjev.

Izposojevalnica skioptičnih slik je izposodila 440 serij s 14.830 slikami. Teh predavanj se je udeležilo okrog 50.000 oseb. Preskrbela je društvom 8 novih skioptičnih aparatov, nabavila je 25 novih serij s 1052 slikami, tako da znaša celotna zbirka 203 serije s 6052 slikami. Izposojevalnica ima dalje na razpolago društvom štiri skioptične aparate, en ročni potovalni kino z normalno širino in en kino-aparat z manjšo širino filmov. Nabavila si je 6 verskih filmov, kateri so na razpolago učlanjenim društvom. 40 društev ima lastne skioptične aparate, 3 kino-aparate, po katerih so priredili do 150 kino-predstav.

Zveza se je udeleževala tudi v Ljubljani. Tu je priredila 15 prosvetnih večerov, katerih se je udeležilo 4700 oseb. Letos na jesen je otvorila jezikovne tečaje, in sicer so trije angleški kurzi, en nemški, en laški, katerih se udeležuje 82 slušateljev in slušateljic. Med letom je priredila 3 tečaje, dalje ima lasten orkester, katerega tvorijo naši vrli akademiki in je na razpolago ljubljanskim kakor tudi okoliškim društvom. V pretekli sezoni je nastopil orkester 26 krat.

Dalje razpošilja zveza odborom »Prosvetni vestnik«. V Vestniku dobijo odborniki navodila in tvarino za delovanje. Za člane izdaja skupno s Prosvetno zvezo v Mariboru »Naš dom«, ki je v preteklem letu zelo napredoval.

### BLAGAJNIŠKO POROČILO

je podal izčrpno blagajnik gosp. bančni uradnik Pleničar. Denarni promet je znašal Din 937.454.45. Prav ta postavka priča o velikem prometu v naši Prosveti.

### POROČILO O KNJIZNICI.

Knjižničar Poznič je poročal:

Prosvetna zveza je tudi v preteklem poslovnem letu posvečala knjižnicam kar mogoče veliko skrb.

Ob zaključku poslovnega leta dne 15. okt. 1926 je štela knjižnica skupaj 5159 zvezkov.

Ob lanskem zaključku dne 15. nov. 1925 je štela knjižnica 4192 zvezkov in se je tekom 11 mesecev pomnožila za 967 zvezkov ali povprečno 3 knjige na dan.

Vse imenike, ki so potrebni v knjižnici, vodimo v redu kakor prej. Novo je, da smo dobili letos po naklonjenosti KTD tiskan imenik knjig, namenjen izposojevalcem, kar je znatno pripomoglo k razvoju knjižnice. Za dobrohotno naklonjenost se moramo KTD kar najbolj iskreno zahvaliti.

Izposojevali smo knjige vsak delavnik dopoldne in popoldne in statistikon kaže, da smo od 15. nov. 1925 do 15. okt. 1926 izposodili skupaj 14.778 knjig ali povprečno 55 na dan, če vzamemo v poštev, da je bilo 270 izposojilnih dni. (Lani 12.830 — 39 na dan).

Gornje število izposojenih knjig se razdeli na 660 vpisanih obiskovalcev, ki so posetili knjižnico skupno 6382 krat ali 24 na dan.

Vezi s podeželskimi knjižnicami so ostale približno iste kot v preteklem letu.

Društva se pomalem privajajo, da nakupujejo svoje knjige pri Prosvetni zvezi in jih dajejo tu tudi vezat. Za okroglo 400 knjig smo preskrbeli vezavo, mnogo od teh je bilo novih.

Iz nekaj društev imamo poročila, da vežejo svoje knjige sami, to se pravi bivši udeleženci naših knjigoveških tečajev. Ti tečaji, eden se je vršil tudi letos — torej niso bili zastoj in bomo z njimi nadaljevali. Vzrok, da se ne vršijo bolj pogosto, je samo ta, da nam manjka primernih prostorov in brezhibnega ter poceni knjigoveškega orodja, kojega nabavo bi mogli priporočati društvom brezpogojno.

Na naše vprašanje glede stanja društvenih knjižnic, se je oglasilo 147 društev in 116 od teh ima knjižnico. V njih se nahaja 34.998 knjig, izposodile so jih pa 28.982, povprečno ima torej vsaka knjižnica 301 knjigo in jih je izposodila 249.

Iz gornjega je razvidno, da smo s centralno knjižnico tudi letos dovolj lepo napredovali, na deželi je pa ostalo približno pri starem. Zato bi želeli, da bi se društva še bolj ko doslej zavzela za knjižnice, saj je to najbistvenejši del vsega prosvetnega dela. Brez knjižnice ni prosvetnega društva. In če že drugo ne, bi moralo priganjati v delu prizadevanje nasprotnikov, ki se hočejo zasedrati med narodom ravno potom knjižnic.

**Sklepi sprejeti na obč. zboru, zato obvezni za vsa društva:**

1. Društvom se predlaga, naj bi v slučaju smrti društvenega člana tudi dejansko pokazali svojo ljubezen do pokojnega s tem, da zberejo primerno vsoto za mašo in če je družina revna, tudi za pogrebne stroške.

2. Da se naše delovanje versko poglobi, zato se sprejme:

a) Vsa naša društva naj se posvete Kristusu-kralju. Ta posvetitev naj bo kar najskrbneje pripravljena in spretno aranžirana.

b) Kot zaščitnika našega prosvetnega dela naj se izbereta sv. Ciril in Metod. V ta namen naj društvo vsako leto vsaj eno predavanje posveti Ciril-Methodijski ideji — delu za versko unijo med Slovani.

c) V bodočem letu naj v povzdigo družinskega življenja priredi vsako društvo, če le mogoče 19. marca na praznik »Očetov dan«, kakor je bil zasnovan v preteklem letu Materinski dan.

3. Potom Jugoslov. kluba naj se vložijo prošnja na pristojno ministrstvo, naj se ukine vsa taksa na dramske predstave in pevske koncerte, katere prirejajo društva, ki so včlanjena pri Prosvetni zvezi. Vse te prireditve so vzgojno prosvetne in se vrše brez zabav, veselice in plesov. Poviša naj se pa taksa na plese in izključno zabavne prireditve.

4. Sprejme se predlog g. kanonika Stroja, naj se obvesti vse člane in članice društev, kateri se preselijo iz ene župnije v drugo, ali iz dežele v mesta, da naj se takoj oglašajo pri kat. prosvetnem društvu dotičnega kraja. — Če pridejo v Ljubljano, naj se zglase v pisarni

Prosvetne zveze, Miklošičeva cesta 7, vsak od 8—12 in od 2—7 zvečer. Ob nedeljah in praznikih pa v Rokodelskem domu, Komenskega ulica 12 in sicer od 11—12 dopoldne in od 5—7 popoldne.

Opozarjamo društva, da sklepajo obč. zbora uvažujejo in jih tekom leta tudi izpeljejo.

V odbor Prosvetne zveze so bili soglasno izvoljeni: dr. Mohorič, dr. L. Sušnik, prof. Dolenc, dr. Logar, g. Bizjak, g. Pleničar, g. Erjavec, g. svet. Mliakar in kaplan Zor. Za preglednike pa g. dr. Rožman, g. msgr. Steska, g. župnik Hafner. Lepo prosvetno zborovanje se je zaključilo točno ob 12.



## Duhovnik in stanovska vzgoja kmetske mladine.

(Konec.)

Iz te zavesti so dalje zrastle širom naše domovine lepi prosvetni, stanovski in društveni domovi, ki so tu in tam tako udobno urejeni, kot pravi družinski dom. V zavesti skupnosti se porajajo prijateljske zveze stanovskih tovarišev, ki so večkrat močnejše kot zveze krvnih sorodnikov. Ni čuda, da prav iz teh tal raste kmetska stanovska kultura, ki je skupna last celotnega kmetkega stanu. Stanovska kultura ni množina znanja, ni nakopičena vednost, ni civilizacija, to ni denarno bogastvo, ni lepota, ki se vidi na obleki, na lepem pohoštvu, ne, kmetska stanovska kultura je tista celota, ki je zrastle iz vseh panog kmetkega stanu. Ta stanovska kultura je podobna pevskeemu zboru, kjer se zlivajo raznovrstni glasovi v eno uglaseno celoto. — Kmetško-stanovska kultura je podobna cvetlici, katere cvet je sestavljen iz raznobarnih cvetnih listov, je podobna travniku, ki je odet v cvetje v majniku in vendar nudi en sam občutek lepote.

Stanovska zavest, stanovska čast, zavest skupnosti in stanovska kultura tvorijo pravi kmetški stan. V takem stanu srečavamo ljudi, kateri se žrtvujejo drug za drugega, kjer vsakdo osvetljuje svojega bližnjega z duhovnimi žarki, ker se člani tega stanu grejejo od medsebojnega ognja zvestobe in ljubezni. Ali ni potemtakem res prva in poglobljena naloga duhovnikova, kateri živi sredi kmetskega stanu, da obrača vsó skrb na vzgojo in izobrazbo onih, kateri bodo bodoči

voditelji tega stanu. Množica sama ni dostopna za spoznanje vseh teh sestavnih delov kmetskega stanu, pač pa ta množica sluti in išče tega, kar je dober voditelj zaznal in spoznal. Okrog takega voditelja se bo zbirala mladina, ker bo čutila toplo vez, ki spaja množico s pravim ljudskim voditeljem. Kako se voditelji vzgajajo nam je pokazal Odrešenik sam; zbiral je okrog sebe učence in izmed njih si je izbral 12 apostolov, katere je določil kot bodoče voditelje, ki naj delajo med množico to kar je on delal med njimi. Ločeno jih je vzgajal od mase, da so spoznali skrivnosti božjega kraljestva. Ko je nekoč povedal priliko o sejavcu, so ga učenci vprašali: zakaj govoriš množici po primerah, on jim je rekel: vam je dano, da razumete skrivnosti nebeškega kraljestva, množici pa to ni dano. In končal je to priliko z besedami: kdor ima ušesa, da sliši, naj poslušajo.

Tudi danes bi Gospod ponovil iste besede nam duhovnikom! Če komu, potem pač duhovniku ne sme biti vseeno kakšen je gospodar v hiši, kdo vodi hranilnico in posojilnico, kdo načeluje društvom, kdo gospodari v šoli. Duhovniku ne sme biti vseeno, kdo je župan v občini in kakšni so občinski svetovalci. Duhovniku ne more biti vseeno, kdo vlada v deželi in kdo gospodari v državi. Treba je torej vzgajati nov rod voditeljev, ki bodo zrastle res iz ljudstva, kateri bodo ohranili z ljudstvom življen-



sko zvezo, kateri bodo uživali tisto zaganje, katerega mora imeti sleherni voditelj, kateri bodo čuvali svetinje kmetškega stanu, kateri bodo branili nauke katoliške cerkve, če treba tudi z lastnim

življenjem. Vzgojiti moramo torej rod, ki bo prežet kmetske stanovske zavesti, ker le takemu rodu bo prešlo železo v kri in jeklo v mišice — in ta bo vladal svet!

## Ljudski oder.

(Konec.)

Dejstvo, da podeželski odri takoj povprašujejo po igri, ki jo igra Ljudski oder, a na drugi strani pomanjkanje primernih iger v domači in svetovni literaturi, je primoralo letošnji odbor, da si je nabavil mnogo tujejezične dram. literature in da je začel ta tuja dela prirejati za podeželske odre. Da tako delo v literarnem oziru ne pridobi, si je odbor v svesti, toda v drugem oziru je to odtehtano s tem, da se naš človek na deželi ne dolgočasi ob nezanih, recimo manj brezpomembnih, razmerah in dogodkih. — V številu novo nabavljenih iger je dosegel lansko sezono ter v tem beleži velik uspeh napram našim založbam in našim prosvetnim organizacijam. Letošnjo sezono je imel Ljudski oder priliko opazovati neko anarhijo, ki se je pojavila pri terjanju tantijem. Opozorjen po tem pojavu je sklenil, da tantijeme ne odreka nikomur, ki brezdvomno dokaže svojo upravičenost, da jo sme po zakonu terjati. — V splošnem se pa mora reči, da si je življenje pri Ljudskem odru utrla že tradicijonelna pota, ves dosedanji zbor družni prav pristržno razmerje, kakor da so člani velike družine. Z gotovostjo se more reči, da je malo organizacij, kjer vladajo tako prijetne prilike. — V odnosu do podeželskih odrov vzdržuje neizprosno disciplino »črna knjiga« netočnih in nerednih izposojevalcev; le tako nam je mogoče varovati sedanji inventar v takem redu, kakor je, ter ustrezati zahtevam naših odrov na deželi. — Posli pisarne naraščajo in dosedanjemu vodji pisarne mora priskočiti na pomoč še drugi član odbora. — Zahvaliti se mi je na koncu našemu občinstvu in časopisu

ter Prosvetni zvezi za vsestransko podporo, za vse to delo članom, odboru, predvsem pa zasluži zahvalo za svoje delo g. Kramaršič, ki je v tem oziru neprekosljiv.

Gg. revizorja Stare in Pengov poročata, da sta pregledala vse poslovne, zlasti pa blaoajniške knjige, račune itd. in našla vse v najlepšem redu in stanju. Predlagata odboru absolutorij, blagajniku in vodji pisarne pa pohvalno priznanje. Enoglasno sprejeto.

V odbor so bili enoglasno izvoljeni: predsednikom: Narte Velikonja, odbornikom: Gajeta, Kramaršič, Nagode, Novak, Poženel, Stare in Vrančič, zastopnica članic: ga. Ela Sernečeva, odborn. namestnikom: Urbanija in Erjavec, revizorjem: Marolt in Pengov.

Sledila je zadnja točka dnevnega reda »Slučajnosti«. G. Stare poroča o vzgojnem momentu za podeželske odre, t. j. katere igre naj bi se pisale ozir. prevajale ter izposojevale našim odrom. Z ozirom na poročilo g. predsednika se smatra ta zadeva s tem rešena. — Sprejme se predlog, da se uprava Ljudskega odra obrne na zadrugo »Ljudski dom« s prošnjo, za napravo nekaterih nujnih oderskih zahtev, kakor zastorov, peči i. dr. V ta namen naj se določijo trije člani odbora, ki naj posredujejo tozadevno pri eni upravnih sej »Ljudskega doma«. — V splošnem se pripozna za nujno potrebno, da ustanovi Ljudski oder iz svojega članstva majhen pevski zbor, ki naj bi sodeloval pri lastnih predstavah. Ga. Sernečeva se naprosi, da sestavi in vodi ter poučuje pevski zbor. — G. Novak poudarja važnost kritika pri vsakem gledišču. Kritika Ljud-

ski oder že nekaj let nima in radi tega tudi ne pridejo uspehi naših predstav v javnost, kakor je to drugod običajno. Priporoča, da si pridobi Ljudski oder kakega nepristranskega in dobrega kritika za prihodnjo sezono. — Igra »Pasijon« naj se v prihodnji sezoni zopet

uprizori in sicer v postnem času. Predvsem pa naj si Ljudski oder skuša pridobiti za to igro nov tekst. — Sledila so še razna druga razmotrivanja in debate, nakar zaključil g. predsednik dobro uspeli občni zbor ob pol 13. uri.

## Ljudska knjižnica.

Verne J.: **Otroka kapitana Granta.** Popotovanje okoli sveta. Roman v 3 delih. Poslovenil A. B. Ljudska knjižnica 22. zvezek. 8° 607 strani. V Ljubljani, 1926. Jugoslovanska knjigarna. Cena broš. 48 Din.

Verne je že po drugih povestih, ki so prevedene v slovenščino, pri nas tako znan, da njegova nova knjiga ne potrebuje še posebne priporočila. Naj si jo nabavi vsako društvo.

Molière: **Scapinove zvijače.** Komedija v 3 dejanjih. Prevedel N. Kuret. Ljudski oder VIII. zvezek. 12°, 83 str.

V Ljubljani, 1926. Jugoslovanska knjigarna. Cena broš. 18 Din.

Delo uživa svetoven sloves in se je tudi pri nas še kot rokopis tako udomačilo, da je bila tiskana izdaja res nujno potrebna. Igra je uprizorljiva tudi na majhnih odrih. Sezite po knjigi!

**Misijonski koledar VIII. letnik** za l. 1927. Z mnogimi slikami. 8°, 110 strani in 6 listov slik v bakrotisku. Misijonišče pri Domžalah. Cena 8 Din.

Lepa knjiga s prav raznovrstno vsebino. Čena je tako majhna, da si lahko nabavi knjigo vsakdo. Toplo priporočamo.

## Življenje v društvih.

**Za Miklavžev večer** ima Prosvetna zveza na razpolago primerno igrico s 4 prizori, ki obsegajo vse, kar je združeno s prihodom sv. Miklavža na zemljo. Društva lahko po dopisnici naroče to igrico. Stane 5 Din.

**Predavanje o Slovencih v Italiji.** Odkar prireja Prosvetna zveza velika skioptična javna predavanja, posveča vsako leto en večer tudi položaju bratov ob Adriji in Soči. To je storila tudi letos s predavanjem prof. dr. Capudra. Letos ima Prosvetna zveza v svojem programu še posebej to točko, da bo skušala zanesti med najširše plasti našega naroda več smisla za narodnoobrambno delo. Priti moramo vsi do prepričanja, da je skrb za Slovence izven Jugoslavije naša moralna dolžnost in

da greši vsakdo proti svoji vesti, kdor bi lahko kakorkoli kaj storil za brate, ki jih ni doma, a to opušča. Mnogo predavanj, ki jih priredi v Ljubljani Prosvetna zveza, se ponovi pozneje tudi po deželi; saj imajo predavanja Prosvetne zveze med drugim tudi ta namen, da opozarjajo deželo na snovi, ki naj bi se obravnavale po društvih. Tako želimo tudi, da bi o položaju goriških Slovencev priredilo predavanje kar mogoče mnogo društev. Pri Prosvetni zvezi dobijo lahko društva dr. Capudrovo predavanje in potrebne slike. Kadar bo ljudem položaj Slovencev pod italijanskim jarmom — ne moremo rabiti drugega izraza — splošno znan, ne bo treba posebne agitacije za naša narodnoobrambna društva.

**SPOREDI PROSVETNIH VEČEROV:****I. Kristus naš Kralj.**

1. R. Lubas: Slovo, koračnica. 2. M. Elizabeta: Kralju pesem moje duše, deklamacija. 3. Wagner: Zbor romarjev iz opere Tannhäuser, orkestralna točka. 4. Zajc: Očenaš, solospjev s spremljevanjem harmonija in vijoline. 5. Kristus naš Kralj, predavanje s skioptičnimi slikami. 6. Jezus v Nazaretu, film.

**II. Koroška ni pozabljena.**

1. Slovenska koračnica. 2. M. Kmetova: Gospa Sveta, deklamacija ob svetlobnih slikah. 3. Venček koroških narodnih pesmic. 4. T. Debeljak: Spomini na Koroško, deklamacija. 5. Koroška, biser alpskih dežel. Predavanje s skioptičnimi slikami.

**III. Solnčna Goriška.**

1. Koračnica. 2. I. Gruden: Tržaškim bratom, deklamacija. 3. Parma: Jadranški biseri, orkestralna točka. 4. Križev pot goriških Slovencev, predavanje s skioptičnimi slikami.

V stolni prosveti v Ljubljani smo imeli v preteklem letu 11 predavanj, izmed teh 6 skioptičnih. Predavali so g. dr. Klinar o Rimu, tajnik Zor o Padovi in Rimu, dr. Rožman o toleranci, prof. Dolenc o Beogradu, dr. Capuder o

Jugoslovanih v tujini med vojsko, dr. Mantuani o prazgodovini in človeku, prof. Mlakar o Tirolski, vikar Vindišar o konverzijah, tajnik Zor o Lurdu.

**Program higijenskega tečaja**, ki se vrši meseca novembra v dvorani Rokodelskega doma. Začetek ob 8, konec ob 9. Predava eden izmed gospodov zdravnikov. 1. Sreda, 3. novembra: Higiiena v hiši, diapozitivi — 2. Ponedeljek, 8. novembra: Kako ostanem zdrav, film. — 3. Sreda, 10. novembra: Kako se obranimo jetike, film. — 4. Ponedeljek, 15. novembra: Razkuževanje sobe, diapozitivi. — 5. Sreda, 17. novembra: Prva pomoč v sili, diapozitivi. — 6. Ponedeljek, 22. novembra: Zdravstvene naprave v Sloveniji, epidiaskop. — 7. Sreda, 24. novembra: Protialkoholno gibanje, skioptične slike. — Vstopnina: sedeži 2 Din, stojišče 1 Din. — Društva, ki žele prirediti to ali ono predavanje izmed zgoraj naštetih naj sporoče Prosvetni zvezi, da obvesti Higijenski zavod.

**Tamburice** želi kupiti neko Izobraževalno društvo na Koroškem. Ako ima katero društvo instrumente naprodaj, naj sporoči Prosvetni zvezi v Ljubljano, katere instrumente ima in po kakšni ceni jih proda.

**Ženski odseki in ženska društva** pre-skrbite za svoje članice gospodinjski tečaj. Slov. kršč. ženska zveza vam pre-skrbi voditeljice tečajev!



F. B.

**Oderska razsvetljava.**

Že izpočetka smo odmerili v naši razpravi razsvetljavi zelo važno mesto. Poudarili smo, da moremo načrt odra pomenostaviti do skoro brezbarvnih nevtralnih kulis (sobe!) vsled tega, ker jim z lučjo dajemo barve in tone, kot jih zahteva razpoloženje v igri. Sedaj ta poudarek le še ponavljamo, zakaj izkušnja kaže, da pripade najmanj polovica zasluge na lepi inscenaciji ravno dobri razsvetljavi. Najsijajnejše dekoracije in kostumi in najboljši igralci ne morejo namreč doseči uspeha, če je oder slabo in neprimerno razsvetljen.

Mnogo je zahtev, ki jih stavimo na odersko luč. Biti mora dovolj močna, da tudi najbolj oddaljeni gledalci jasno vidijo oder in igro. Jakost svetlobe mora biti spremenljiva od teme do največjega dneva. Imeti mora več barv, ki se lahko spreminjajo v jakosti neodvisno med seboj. Vse te spremembe morajo biti izvršljive pri odrtem odru. Razsvetljevanje se mora vršiti lahko in hitro. Razsvetljava mora dajati zadostno varnost pred ognjem. Na odru imamo namreč nakupičenih veliko število luči, med katerimi prenašajo »kulisarji« z običajno

odrsko hitrostjo in nervoznostjo kulise in druge lahko gorljive predmete.

Vsem tem zahtevam odgovarja edino le električna razsvetljava, zato bomo govorili predvsem o njej. Odrji, ki ne morejo dobiti električne luči in si morajo pomagati s petrolejem, karbitom, acetilenom, z magnezijem in raznimi barvnimi ognji, naj pač skušajo smiselno uporabiti ta izvajanja, kolikor se dajo.

Oderska razsvetljava je razdeljena na štiri smeri: od spodaj navzgor, od zgoraj navzdol, od leve in od desne. Luči morajo biti dovolj močne in goste, sicer dobe igralci in oder sam nezaželjene sence, ki škodujejo razločnosti. Zlasti ne smejo padati sence igralcev na zadnji prospekt, ki mora biti zato od vrha dovolj razsvetljen. Če so luči spodaj v rampi ob šepetalnici močnejše kot zgoraj, ali pa če jih nad zadnjim prospektom sploh ni, vidimo, da padajo sence igralcev po celi pokrajini z gorami in nebom vred! Tako dobimo dvojno igro: Igro igralcev na odru in igro njih senc na platnu. Spominjam se neke predstave, kjer je takle senčnati kino vzbujal med občinstvom nenameravano veselost. Da je bila scena še bolj zabavna, so grabljevke, ki so prišle na oder, naslonile grablje kar na nebo!

Da dobimo enakomerno razsvetljava, razdelimo (pri srednjevelikem odru) luči na sledeče vrste: Prva vrsta spredaj v rampi na obeh straneh šepetalnice služi za razsvetljava od spodaj navzgor. Druga, tretja, četrta in po potrebi še peta vrsta žarnic vise od stropa navzdol v posebnih žlebovih, ki se dajo dvigati in spuščati. Te vrste dajo razsvetljava od vrha. Poleg tega imamo še eno ali dve vrsti žarnic na vsaki strani odra za razsvetljava od strani. Če je le ena vrsta, naj bo ta v sredi odra, če sta pa dve, prva za glavnim zastorom, druga pred zadnjim prospektom.

Vsaka teh vrst naj ima žarnice bele, rumene, rdeče, modre ali zelene barve. Vsaka barva naj ima svoj regulacijski upor, s katerim moremo poljubno menjavati jakost svetlobe dotične barve. Stikala za vse luči naj bodo na skupni stikalni plošči (marmor ali azbest), ki montirana na sprednji oderski galeriji (ali tudi pod odrom), odkoder imamo pregled po celem odru.

Da se izognemo golim teoretičnim opisom, prinašamo v skici št. 8 praktičen primer oderske razsvetljave. Skica sestoji iz treh delov. Zgornji del je naris stikalne plošče z montiranimi varovalkami, stikali in pretikali. Spodnji del predstavlja shematični tloris odra s štirimi svetlobnimi žlebovi (eden v rampi, trije viseči). Obstranske vrste montirati jih je pa prav tako kot ostale. Vmes med obema imenovanima deloma je vrinjen še shema razsvetljave za dvorano.

Vsak od narisanih svetlobnih žlebov ima 4 bele, 2 rumeni, 2 rdeči in 2 modri žarnici. Ena vrsta ima torej 10 luči. Poleg stalno montiranih luči imamo v vsaki vrsti še 4 kontakte, za cel oder skupno 16 kontaktov. Obstranski kontakti so montirani na stenah, prvi par na sredi skice (za rampo) na sprednji oderski galeriji, osali trije srednji pari pa na tleh oderskega poda, kjer so zaprti v posebnih kasetah. Vsi ti kontakti nam služijo za pomožne razsvetljave kot so žarometi, reflektorji, prenosljive luči, luči za odpravo senc, za blisk itd. — V prvi vrsti je še žarnica za šepetalca. Kako so posamezne barve razvrščene, je razvidno iz slike. Barve so označene z začetnimi črkam in sicer: b bela, r rdeča, m modra, ž žolta (rumena). Iste označbe vidimo zgoraj na stikalih in uporih za iste barve.

(Dalje.)